anjel Boží/anjel Pána - gréc. *angelos tou Kyríou*; označenie osobného hovorcu Boha v biblických textoch; pozri *Zvestovanie Joachimovi a Anne, Odmietnutie Joachimovej obete/Vyhnanie Joachima z chrámu*
anjel druhý - ***Druhý anjel o páde Babylonu***
anjel Edomu - božská bytosť alebo sám Boh z apokalyptickej pasáže *Izaiáša (63)*; Boh trestajúci svoj ľud, ktorý napokon zachráni, oblečený do červeného rúcha, červeného od vínnej šťavy, ktorá vytekala z *vínneho lisu*, v ktorom rozhorčení a hneve drvil národy; predloha novozákonneho námetu *Krista vo vínnom lise*; podľa iného výkladu verzie anjel Edomu je jedným z mien *Satana*; pozri *Edom*

anjel pekelný - pozri *anjeli padlí*
anjel Pána - ***anjel Boží***
anjel padlý - ***anjeli padlí***
anjel pekelný - ***pekelný anjel***
anjel pomsty - 1.pozri *desať rán egyptských*
2.nebeská bytosť zo *Zatrúbenia 4.anjela* (Zjavenie Jána 8,12-13) stotožnená niekedy s anjelom, ale častejšie s orlom a potom nazývaná *Vták beda*

(8,7-13. Zatrúbenie štyroch anjelov). **Zatrúbenie štvrtej poľnice** (Lutherova biblia, 1545)

M. Gerung: Beda, beda, beda!

Anjel predstavuje zjavenie - pozri *apokalyptické motívy*

Anjel priepasti - (*Zjavenie Jána 9,11*): „Nad sebou mali (kobylky, ktoré sa vynorili zo studni, ktoré sa vynorili zo studničnej priepasti, čiže pekla) kráľa (paralela k Prísloviam 30,27), anjela priepasti (Satan), ktorý sa hebrejsky menuje Abaddon (starozákonné synonymum smrti a podsvetia; odkaz na Jóba 26,6) a grécky Apollyon.“ alternatívny názov pre námet *Zatrúbenie piatej poľnice*, odkazujúci na verš 9,11

-hebr. ’abadon = „(miesto) skazy“; gréc. Apollyon = Ničiteľ < apollymi – „narúšam, kazím, usmrcujem“ (vo výraze súčasne bolo počuť meno gréc. boha *Apolóna*); *Abbadon*, vodca kŕdľa kobyliek, ktoré sa vynorili zo *studničnej priepasti*; motív *Zatrúbenia piateho anjela*; z hebr. ’Avaddón; latinská *Vulgáta* dodáva Exterminans – „Vykynožiteľ“; podľa Gábriša Abaddon odkazuje na starú izraelskú predstavu podsvetia – *šeólu*; hebrejské slovo Abaddon/Abyssos/’Avaddón je odvodené z aramejského koreňa slova s významom zmiznúť alebo z hebr. koreňa ’-b-d = hynúť; pôvodne Abaddon bolo miestne meno a znamenalo zemská priepasť, miesto skazy (*Genezis 1,2; 7,11*), neskoršie ríša mŕtvych (Žalm 70,21; 88,12; *Jób 26,6*; Príslovia 15,11; Rímskym 10,7), najmä ríša démonických síl, ríša skazy, ktorá trestá v Božom mene, t.j. je v jeho područí; podľa mytológov je pravdepodobné, že ríša Abaddon bola pomenovaná po jednom z *mezopotámskych* podzemných bohov; v rabínskej literatúre Abaddon vystupuje ako jedna zo štyroch častí pekla a podľa rabínskej tradície priepasť Abyssu vyúsťuje pod oltárom na *Sijóne*; bola týmto oltárom zatvorená a zapečatená (pozri *Peklo, Tiamat*); vládcu kobyliek Abaddona zo Zjavenia Jána niektorí stotožňujú s *archanjelom Urielom*; v Biblii sa síce Uriel nevyskytuje (pozri *Anjeli pri Poslednom súde*), ale v apokryfnej *1Henochovej (20,2)* datovanej do 2.st.pr.Kr. bdie nad podsvetím a v Druhej knihe Sibyliných veštieb (2.st.pr.Kr.) otvára podsvetie pri *Poslednom súde* (pozri *Zbožné ženy pri hrobe*); porovnaj úlohu anjela v téme *Tisícročné kráľovstvo* (20,1-3)

-v niektorých zobrazeniach vystupuje v úlohe anjela priepasti pekelná bytosť Abaddon (*G. Doré*), v iných (*Beatus Arroyo*) nebeská bytosť stavajúca sa naopak pekelným monštrám na odpor

(9,7-11. Rozlomenie siedmej pečate). **Anjel priepasti** (Beatus Arroyo,1.pol. 13.st.)
(9,1-12. Zatrúbenie piatej poľnice). **Trápenie kobylkami** (Beatus Escorial, 950-955)

(9,3-10. Zatrúbenie piatej poľnice). **Anjel priepasti a kobylky** (Beatus Escalada, pol. 10.st.)
(9,1-12. Zatrúbenie piatej poľnice). **Anjel priepasti a kobylky** (Beatus de Las Huelgas, 1220)

(9,1-12. Zatrúbenie piatej poľnice). **Hviezda priepasti. Kobylky a Abaddon** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)
(9,11. Zatrúbenie piatej poľnice). **Kráľ kobyliek, Abaddon** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(9,7-11. Rozlomenie siedmej pečate). **Zatrúbenie piatej poľnice. Kobylky** (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)
(9,1-11. Zatrúbenie piateho anjela). **Otvorenie bezodnej priepasti a kobylky** (Apokalypsa ‘Queen Mary, 14.st.)

(9,7-11. Zatrúbenie piatej poľnice). Kráľ kobyliek, Abaddon (stredoveký rukopis)

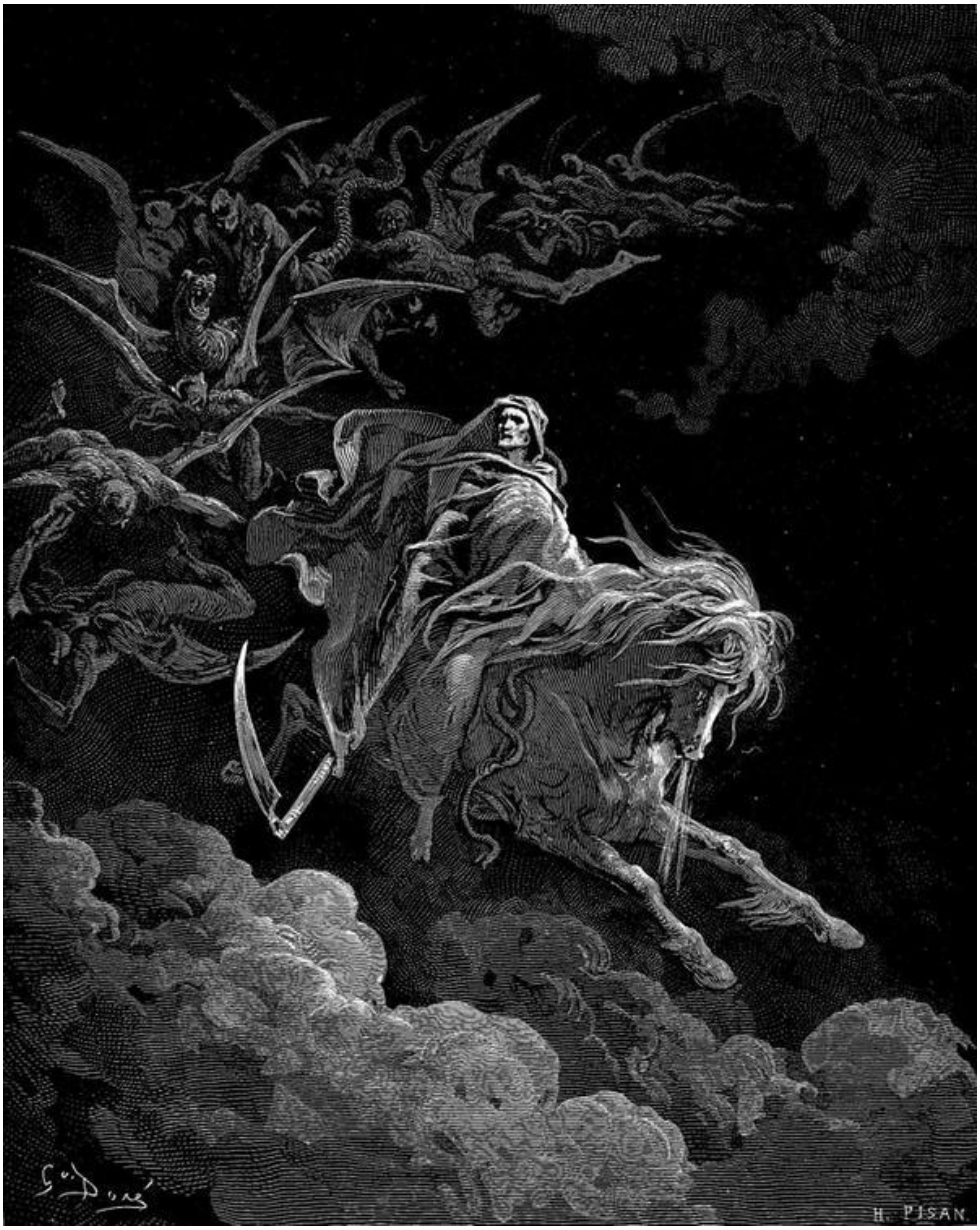

G. Doré: Abaddon

anjel púšte - ***Ján Krstiteľ, anjel púšte***

anjel s kadidelnicou ohňa - (*Zjavenie Jána 8,3-6*): Prišiel aj iný anjel a zastal pred oltárom so zlatou kadidelnicou. Dostal veľa kadidla, aby ho pridal k modlitbám všetkých svätých (účinná je iba nebeská bohoslužba, pozemská kňazská bohoslužba je iba odrazom nebeskej a sama o sebe nie je dôvodom k vypočutiu prosieb; modlitba je rozhovorom človeka s Bohom) na zlatý oltár, čo je pred trónom (odkaz na zlatý oltár z Exodu 40,5; obdoba chrámového oltárika vo svätyni; odkaz na kadidlový oltár jeruzalemského chrámu; kadidlová obeť zmierenia < Exodus 30,1). A dym kadidla vystupoval z ruky anjela pred Boha (kadidlový dym ako dôkaz vypočutia prosieb). Potom vzal anjel kadidelnicu, naplnil ju ohňom z oltára a vrhol ju (zrejme iba jej obsah, žeravé uhlie, nie samotnú nádobu, ako to vyplýva z našich prekladov) na zem (vyliatie Božieho hnevu; očistenie zeme ohňom; odkaz na zápalný oltár chrámu; odkaz na Ezechiela 10,2; podobne kapitola 14,18: Hodina žatvy a oberačky; Matúš 3,10). A nastalo hrmenie, burácanie, blesky a zemetrasenie (odkaz na Ezechiela 10,2; 19,14).

-epizóda z kapitoly *Sedem trúbiacich anjelov* (8,1-6); vyskytuje sa samostatne aj ako vedľajší motív Siedmich trúbiacich anjelov; pozri *apokalyptické motívy*

(8,3-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Anjel s kadidelnicou** (Beatus Girona, 2.pol. 10.st.)

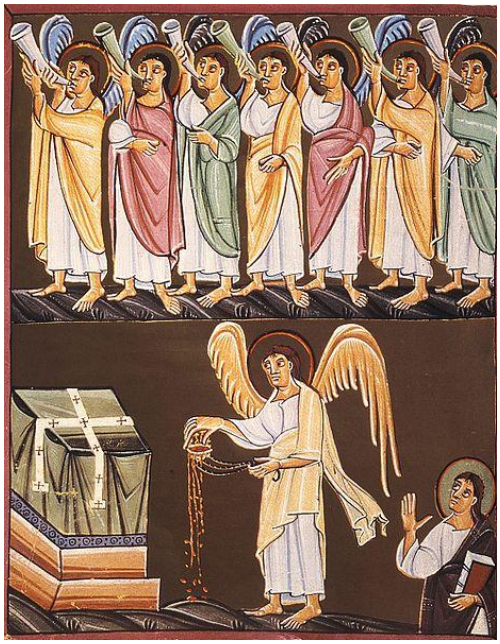

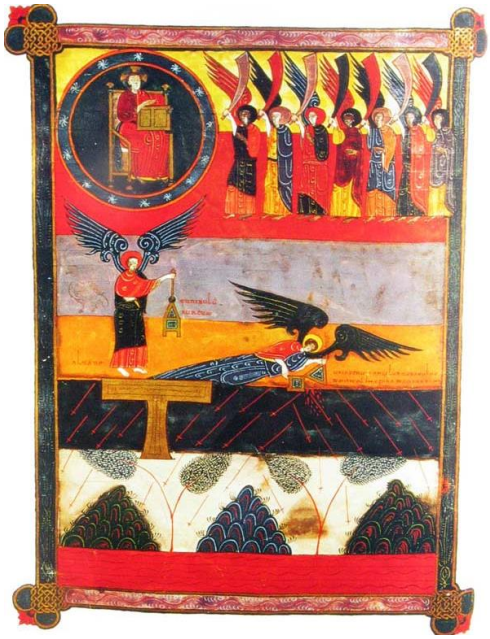

(8,3-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Sedem trúbiacich anjelov a anjel s kadidelnicou** (Bamberká apokalypsa, 1000-1020)
(8,3-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Sedem poľníc** (Beatus Facundus, 1047)

(8,3-4. Rozlomenie siedmej pečate). **Anjel s kadidelnicou** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(8,3-4. Rozlomenie siedmej pečate). **Anjel s kadidelnicou** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(8,3-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Sedem trúbiacich anjelov. Anjel s kadidelnicou** (Apokalypsa Jánova, 14.st.)

(8,3-5. Rozlomenie siedmej pečate). **Anjel s kadidelnicou** (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

(8,2-4. Rozlomenie siedmej pečate). **Sedem anjelov s poľnicami. Anjel s kadidelnicou** (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)

(8,1-6. Otvorenie siedmej pečate). **Sedem trúbiacich anjelov. Anjel s kadidelnicou** (Apokalypsa ‘Queen Mary, 14.st.)

Anjel s kľúčom od priepasti - 1.(*Zjavenie* 9,1-3): „Zatrúbil piaty anjel. A videl som (Ján) hviezdu (Satan alebo trestajúci anjel; hviezda meniaca sa pri páde na anjela) padnúť z neba na zem a dostala kľúč od studničnej priepasti (gr. to fréar = šachta, jama, snáď podobná kráteru sopky, alebo šachta studne) podsvetia (gréc. Abbysos; podsvetie ako miesto démonov; odkaz na *Zachariáša 1,8*; podobne 2Petra 2,4). Otvorila studnicu priepasti a zo studne sa vyvalil dym ako dym z veľkej pece...“; anjel s kľúčom od priepasti je názov pre motív z *Trápenia kobylkami* (*Zjavenie 9,1-12*) zo širšieho celku *Zatrúbenie piatej poľnice* a *Rozlomenie šiestej pečate*; niekedy mätúco je námet označovaný ako *Anjel priepasti*, čo vyvoláva pocit, že ide o pekelnú bytosť *Abbadona*, vodcu ničivých kobyliek

2. (Zjavenie 20,1-3): Potom som videl (sv. Ján) anjela zostupovať z neba: mal kľúč od priepasti a veľkú reťaz v ruke. Uchopil draka, toho starého hada, ktorý je diabol a satan, spútal ho na tisíc rokov, hodil do priepasti, zatvoril a zapečatil ju nad ním, aby viac nezvádzal národy, dokiaľ sa nevyplní tisíc rokov; anjel s kľúčom od priepasti sa objavuje v ilumináciách ku kapitole *Tisícročné kráľovstvo* a niekedy dostáva aj (mätúce) meno anjel priepasti, ale nemožno ho zamieňať s (pôvodnou a ikonograficky správnou) bytosťou z kapitoly 9

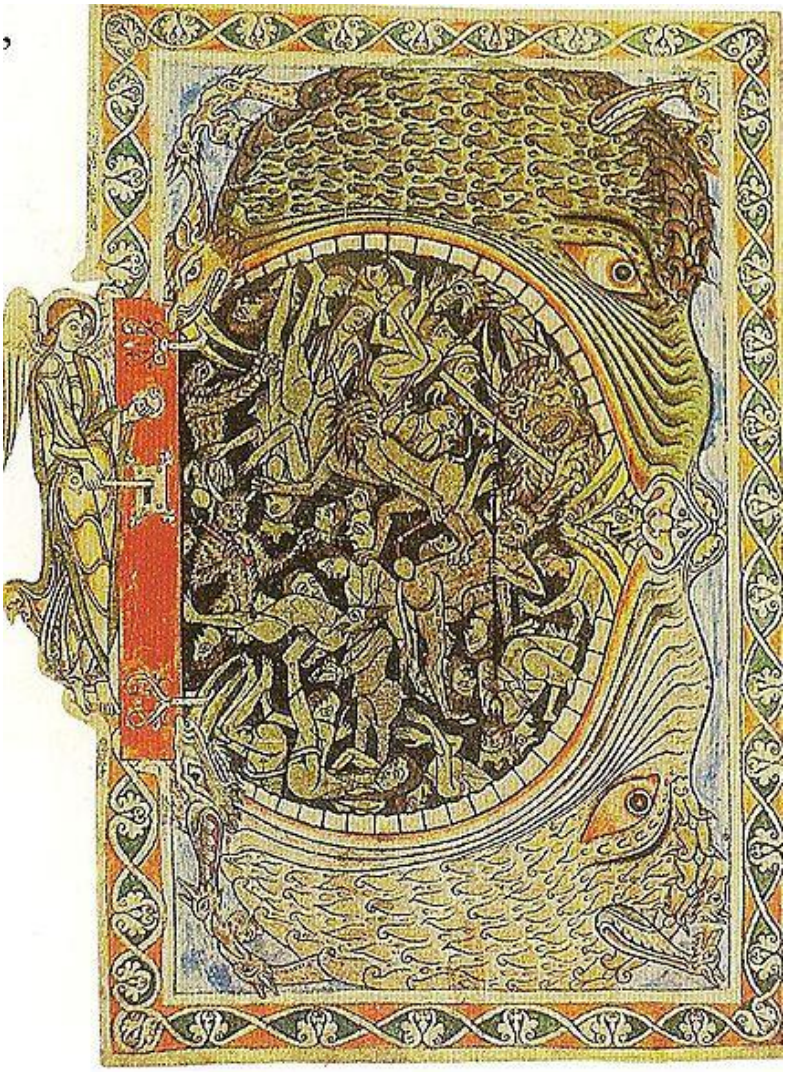

Anjel s kľúčom od pekelnej priepasti (Winchesterský žaltár, 1121-1161)

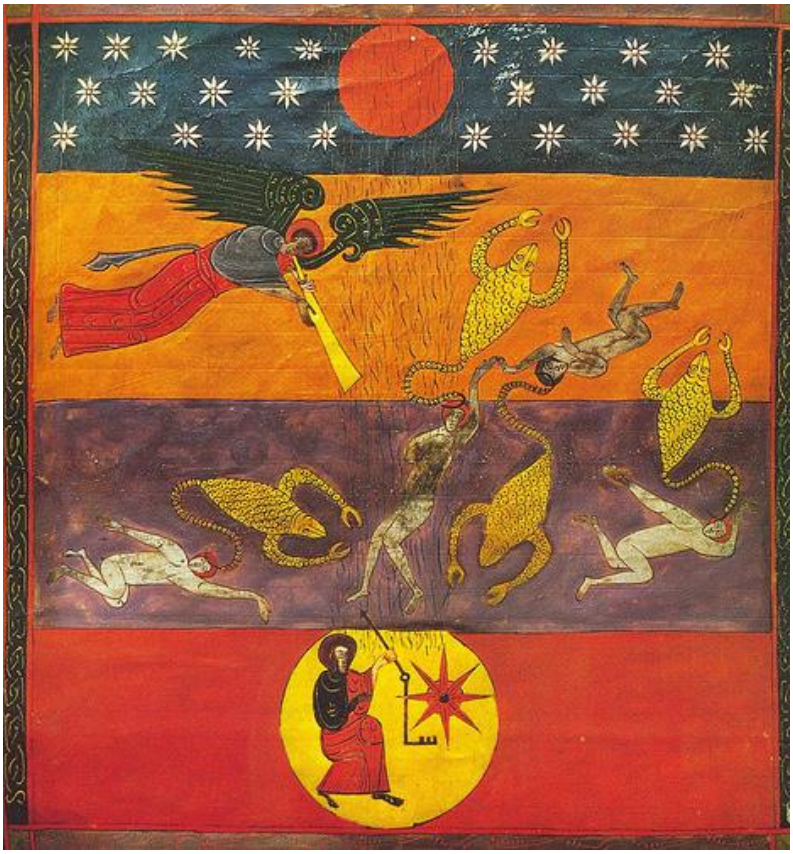

(9,1-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Zatrúbenie piatej poľnice. Studničná priepasť** (Beatus Facundus, 1047)

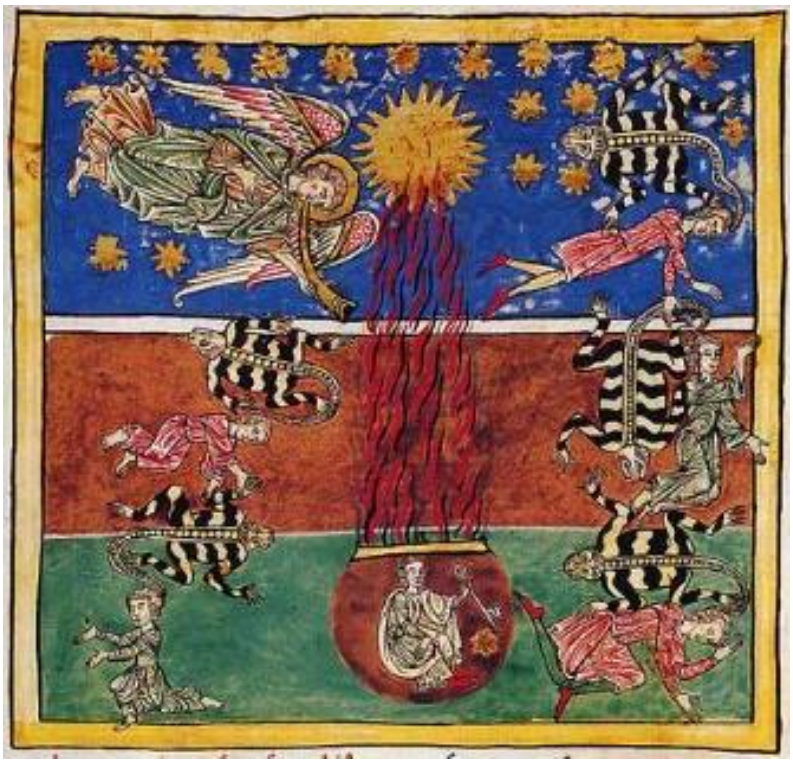

(9,1-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Zatrúbenie piatej poľnice. Trápenie kobylkami** (Beatus zo San Pedro de Cardeña, 1180)

(9,1-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Zatrúbenie piatej poľnice. Anjel s kľúčom od pekelnej priepasti** (Beatus Arroyo,1.pol. 13.st.)

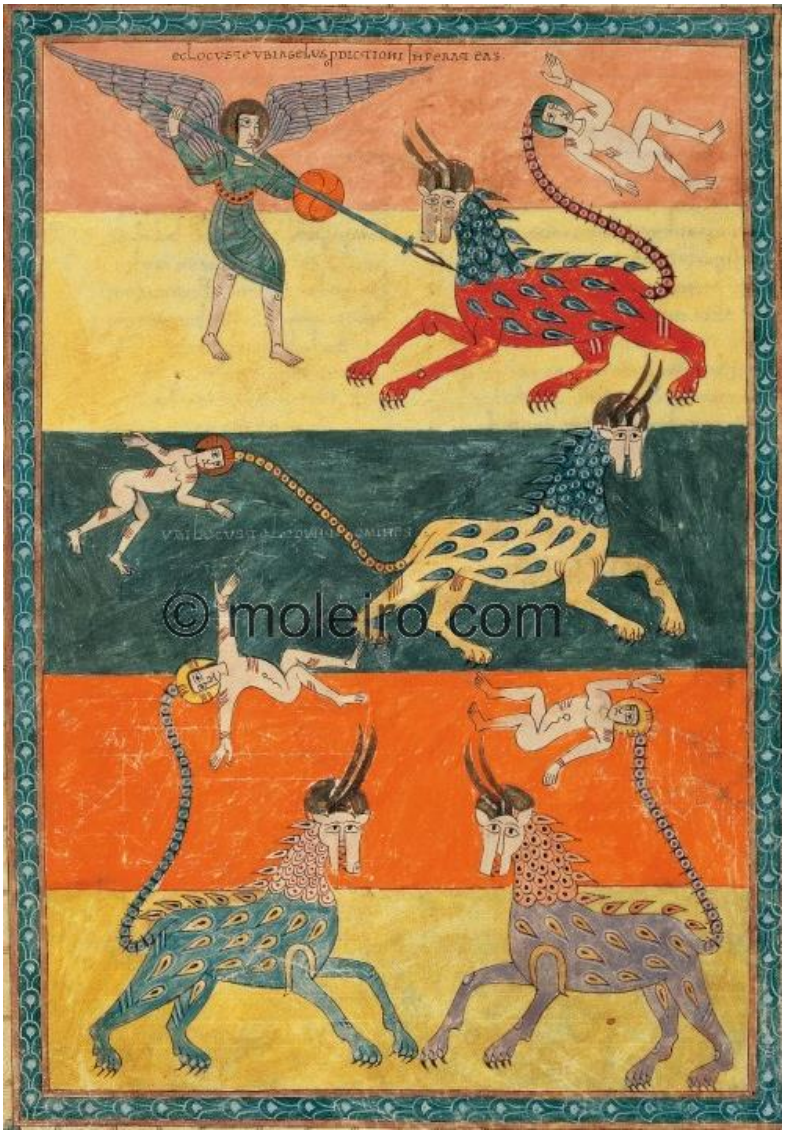

9,1-6. Rozlomenie siedmej pečate. Zatrúbenie piatej poľnice). **Anjel pekelnej priepasti a kobylky** (Beatus Girona, 2. pol. 10.st.)

(9,1-11. Zatrúbenie piateho anjela). **Otvorenie bezodnej priepasti a kobylky** (Apokalypsa ‘Queen Mary, 14.st.)

Anjel s knižkou a trstinou - (*Zjavenie 11,1*); Dostal som trstinu, podobnú prútu s týmito slovami: Vstaň a zmeraj Boží chrám i oltár i modliacich sa v ňom. Vonkajšie nádvorie chrámu však vynechaj, nemeraj ho, lebo bolo dané pohanom.

- Anjel s knižkou a trstinou je epizódou z kapitoly *Zmeranie Božieho chrámu* (11,1-14); je mu veľmi podobný námet *Anjel s trstinou* z kapitoly *Nový Jeruzalem* (21,15); názov Anjel s knižkou a trstinou zrejme odráža fakt, že ide o bytosť, ktorá v predošlej kapitole (10), v ktorej vystupuje ako *Anjel s otvorenou knihou*; pozri *apokalyptické motívy*

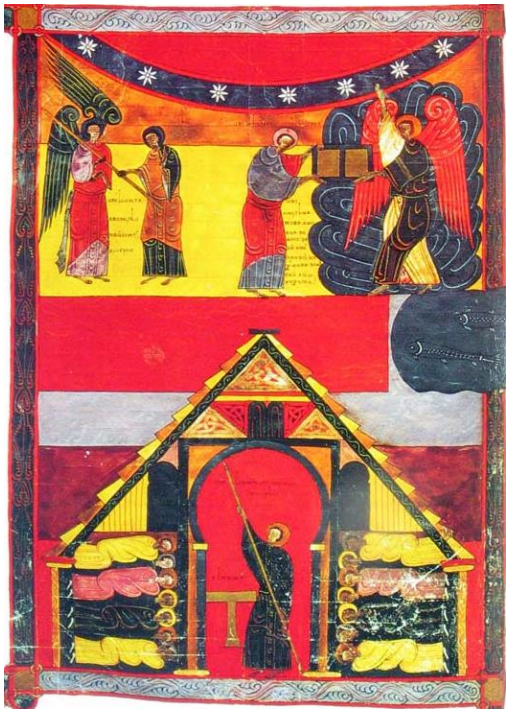

(10,1-11; 11,1-2. Rozlomenie siedmej pečate. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Anjel s otvorenou knihou. Zmeranie Božieho chrámu** (Beatus Facundus, 1047)

(10,1-11; 11,1-2. Anjel s otvorenou knižkou. Zmeranie Božieho chrámu). **Mocný anjel. Sv. Ján s trstinou** (Beatus Girona, 2. pol. 10.st.)

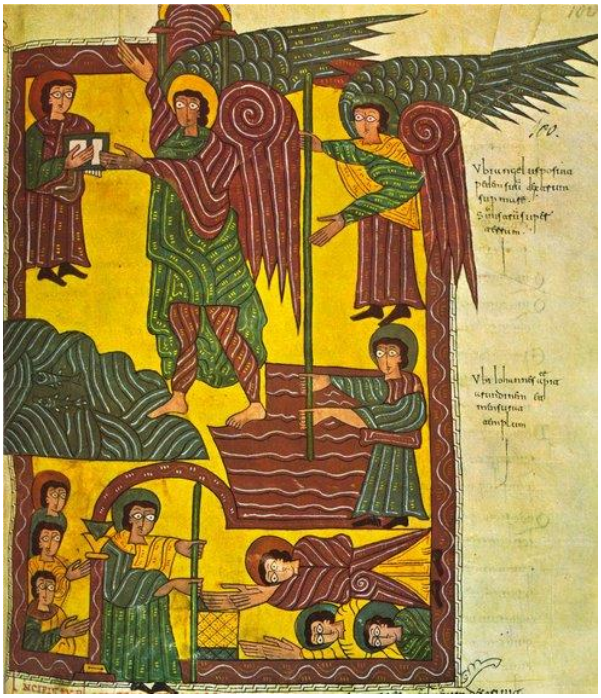

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). **Anjel s knihou a trstinou. Dvaja svedkovia** (Beatus Escorial, 950-955)

(11,1. Zmeranie Božieho chrámu). **Ján s knižkou a trstinou** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

(11,1. Zmeranie Božieho chrámu). **Anjel s knihou a trstinou** (Apokalypsa ‘Queen Mary, 14.st.)

(11,1. Zmeranie Božieho chrámu). **Anjel s trstinou** (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

J. Duvet: Zmeranie Božieho chrámu. Sv. Ján meria chrám trstinou, pohania sledujú šelmou zabitých svedkov (rytina, 1546-1555)

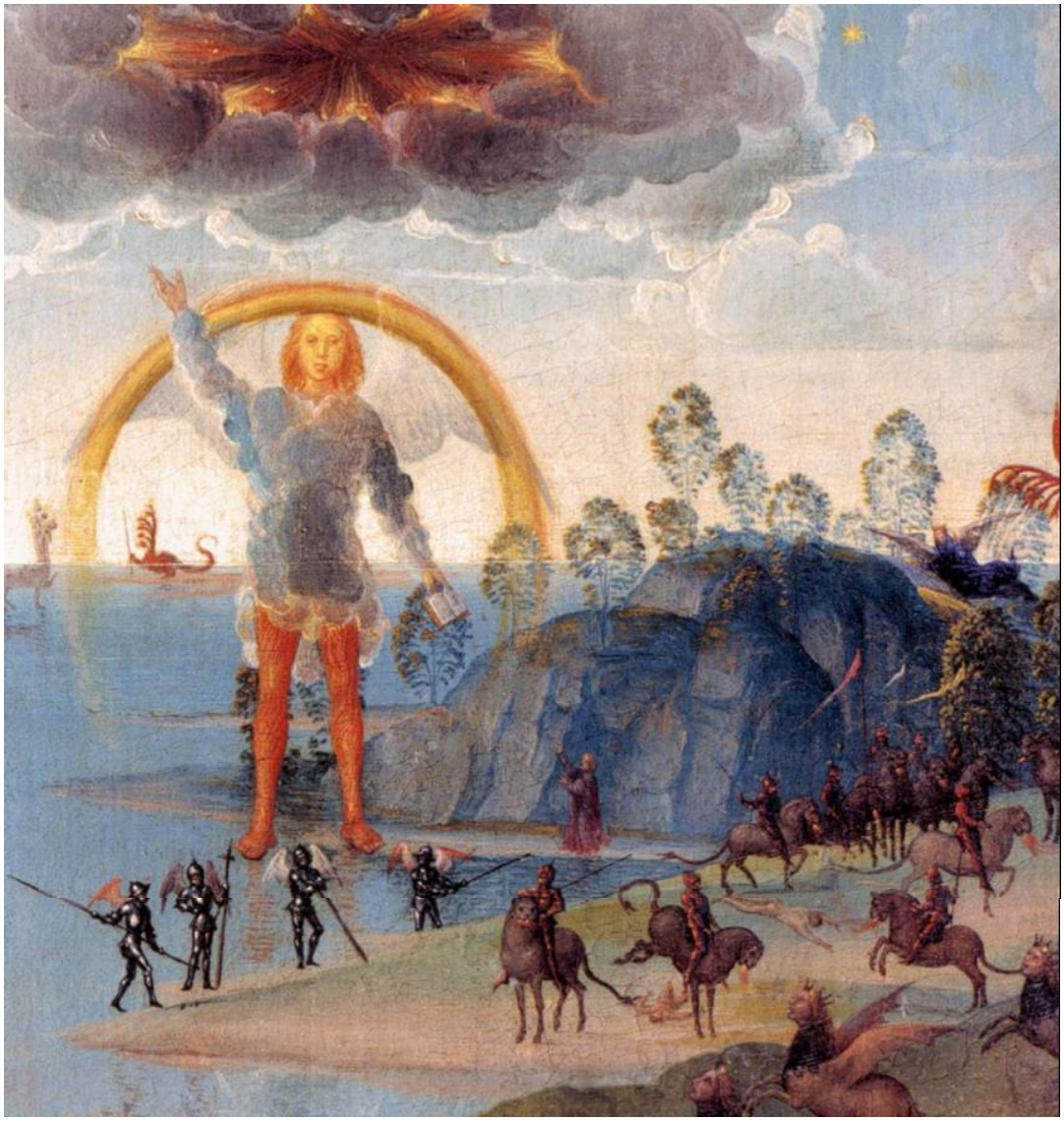

H. Memling: Anjel na mori a zemi a vojsko kobyliek (1474-1479)

Anjel s mlynským kameňom/Silný anjel - (Zjavenie 18,21): Nato silný anjel zdvihol kameň podobný žarnovu (mlynskému kameňu), a hodil ho do mora so slovami: „Takto prudko bude zvrhnutý Babylon“; postava anjela z námetu *Pád Babylonu*; pozri *apokalyptické motívy, Zjavenie Jána*

(18,21. Nebeský hlas o páde Babylonu). **Anjel s mlynským kameňom** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

moleiro.com

(18,21. Nebeský hlas o páde Babylonu). **Anjel s mlynským kameňom** (Beatus Silos, 1109)

(18,21. Nebeský hlas o páde Babylonu). **Anjel s mlynským kameňom** (Beatus Huelgas, 1220)

(18,1-24. Nebeský hlas o páde Babylonu). **Silný anjel s mlynským kameňom** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(18,21. Pád Babylonu). **Silný anjel s mlynským kameňom** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(18,21. Pád Babylonu). **Anjel s mlynským kameňom** (Apokalypsa ‘Queen Mary, 14.st.)

Silný anjel o pádu Babylonu (Lutherova biblia, 1545)

M. Gerung: Pád Babylonu (Ottheinrich-Bibel, 1530-1532)

(18,1-24. Nebeský hlas o páde Babylonu). **Pád Babylonu** (Flámska apokalypsa, 1400)

Autor neuvedený: Anjel hádže mlynský kameň do mora (grafický list z Philips Medhurst Bible)

Autor neuvedený: Skaza Babylonu (grafický list z Philips Medhurst Bible)